

Tjæreborgpræsten – Ejlif Egon Richardt Søndergård Krogager

Af: Ejvind Sørensen

»Jeg har ikke ønsker om at blive Tjæreborgpræsten, men jeg vil gerne være præst i Tjæreborg«, sagde han, Kjeld Viggo Houmand, som 1973 afløste den navnkundige tjæreborgpræst Eilif Krogager, der nu lod sig erimitere efter 38 år på prædikestolene i Sneum og Tjæreborg kirker. Betegnelsen Tjæreborgpræsten var kendt måske over hele verden i forbindelse med hans fritidsjob som rejsekonge.

Også byen Tjæreborg nød lidt af glansen omkring »kongen«. Tjæreborgsmeden rejste på campingferie i det tyske og overnattede i telt på noget græs ved en bondegård nær Hannover. »Ja, vi rejser også på ferie i Danmark«, sagde bonden, »men vi har så kort tid, at vi kun vil besøge de to store byer København og Tjæreborg«. »Tjæreborg er ikke nogen storby«, svarede smeden. »Det kan jeg ikke forstå«, fastholdt den tyske bonde, »der står da Tjæreborg med store bogstaver på mange turistbusser, der kommer her forbi«.

Præstens flåde af 70 Fiat eller Mercedes turistbusser har således nok vakt opsigt på autobanen.

To navnkundige vestjydske præster.

De to vestjydske byer, Vedersø og Tjæreborg indskrev sig i det tyvende århundredes danmarkshistorie som domicil for præsterne Kaj Munk og Eilif Krogager. Begge tog del i frihedskampen. Mens Kaj Munks virke i Vedersø skulle blive litterært, skulle Krogagers i Tjæreborg

blive som efterkrigstidens pioner i rejsebranchen. Han skabte efter besættelsen en verdensomspændende virksomhed af turistrejser og åbnede med kløgt og/eller held Europas »stivnede« grænser lidt efter lidt for fredelige frie menneskers frie rejseyst.

Han opfandt navnet Tjæreborg Rejser og valgte den grønne farve som hjemmefarve og håbets farve for sin virksomhed.

Om personalepleje

Det blev en del af mit (forfatterens) skolelærerliv gennem en halv snes år i 60.erne og 70.erne at gå til Kærvej nr 14 for at forhandle med Krogager om prisen på en bus med chauffør til byens skoleelever og ungdomsklubmedlemmer, som han alle kendte af navn. Det skete i midten af maj måned, når alle 70 busser stod nypudsede, arbejdsløse og nyindregistrerede klar til en ny sæson.

På denne måde blev mange af skoleeleverne i Tjæreborg velbevandrede i egnens geografi og historie, og som unge foreningsmedlemmer rejste de senere til Holstensk Svejts, Harzen, Berleburg, Holland, Belgien og Rhinen som campister.

Først skulle jeg gennem forhandlinger med rejsekongen selv. Ham mødte jeg på hans personlige kontor, et lille rum i det store kontor-kompleks på Kærvej, sparsomt møbleret med et bord, et par stole, en globus og et askebæger. Her sad han ofte mange timer alene i tanker i

et roderi af papir, clips skriveværktøjer, frimærker, viskelædere og et askebæger fyldt af 10 – 12 cigaretskod. På bordets midte sås en kostbar guldlighter med inskriptionen: »Spies – rejs og vær glad.« Det er en gave, sagde han. Altsammen som om det kunne have været udstyret som »Det lille Postkontor« efter legen.

»Ja, du kikker«, sagde han, »men det ligger altsammen i kronologisk orden«.

»Hvad laver du?« spurgte jeg. »Jeg læser klager« svarede Krogager.

Det var nu en underlig fornøjelse, syntes jeg, men havde ikke megen lyst til at korrekte en Ridder af Dannebrog, Årets Dansker 1965 og Årets Esbjergenser 1976 der endog var 20 år ældre end mig selv. Jeg medgav dog den bemærkning: »Tror du ikke, at der er flere skide-rikker i din kundekreds end i din personalekreds?«

»Jo,« svarede Krogager, »jeg smider også det hele i papirkurven. Men hvis der fra samme sted lyder mange klager, kikker jeg på det«.

»Du har ikke ansat lokale folk blandt de 70 personer i Tjæreborg Rejser?«

» – fordi jeg ikke vil have, at mit virke som erhvervsmand skal influere på mit arbejde som sognepræst. Jeg vil her i huset være chefen og ikke præsten, og ude i byen vil jeg være præsten og ikke chefen«

Mødet varede som regel en time og sluttede altid med prisen for en ledig bus til ungdomsformål: »Så siger vi igen en prisforhøjelse på dobbelt op af sidste år«, afsluttede præsten forhandlingen. Og det var til at leve med, for da kostede det heller ingenting.

Det kan ikke gå helt galt at anslå, at 500 af Tjæreborgs ungdom på disse vilkår sammenlagt har rejst 15000 km med Tjæreborg Rejser

Begyndelsen

Rejseeventyret tog sin begyndelse i 1949. Både

præsten og kirkesangeren førstelærer Svend Åge Mathiesen havde overlevet en besættelsestid med alle grænser lukkede. Begge havde en indestænkt udlængsel for at se fremmede himmelstrøg.

Præsten havde i sin studietid været rejseleder på en tur til London. »Det kan vi gøre bedre«, sagde han til førstelæreren. »Lad os fungere som rejseledere for 30 turister, i den lumske bagtanke, at vi begge kommer gratis med.« Som sagt så gjort. De gennemførte rejsen til Madrid, Toledo, Valencia og Barcelona. Dog med et underskud på 10.000 kroner. »Så må vi prøve igen« sagde præsten

De drog da afsted næste år for at indjene det tabte. Det lykkedes. Det gav et overskud på 10.000.

De næstfølgende rejser gik bedre og bedre. Alligevel turde Mathiesen ikke fortsætte fællesskabet. 10.000 kroner er et helt års løn for en førstelærer, »og et par mislykkede rejser kan spolere min familie«.

De fortsatte da begge to med præsten som enejer. Men hele livet lod præsten en dør stå åben for sin ven, om han ville indgå i kompagniskabet igen.

Oplevelserne

Både Krogager (1910- 92) og Mathiesen (1908 -83) var glimrende fortællere og havde begge en begavet smilende måde at opleve verden på. Fra dem stammer følgende erindringer:

Rejselivet var i 1949 jomfrueligt og uden anden erfaring end den enhver kunne læse i Politikens rejsebøger. Da de første gang kom til den spanske grænse blev der stor forvirring blandt grænsepersonalet. Den militære Franco havde aldrig forestillet sig et hold fredelige danskere ved grænsen. Papirløst var det også. Præsten hev en kvittering fra Brugsen i Tjæreborg op af lommen som adgangsbevis. »Banco

Krogager t.v. i sit snævre arbejdsrum på hovedkontoret i Tjæreborg omgivet af sin kaffekop og sit askebæger.

de nationale Dinamarca», sagde han. Der blev læst grundigt på denne brugsnota og nikket dertil. Sådan kom Tjæreborg Rejser over sin første hurdle og grænsebommen til Spanien åbnedes for første gang efter mange mørke krigsår

Samme bus kørte tør for benzin i de spanske bjerge. Passagererne skubbede bussen hen til, hvor det gik nedad. På den måde trillede volvo-bussen på frihjul ned ad bjergvejen. Og lykkeligt lå der en benzintank i dalen. Efter frihjulet manglede der 20 meter hen til benzinstanderen. Det klarede chaufføren ved at sætte bussen i laveste gear og lade starteren trække de sidste frelsende meter benzintanken.

Sådan slap Tjæreborg Rejser over sin anden hurdle i det ukendte fremmede

Efter besøg i Madrid skulle rejseselskabet mod Barcelona. Det var ikke nemt for nogen, som ikke havde været der før. Busselskabet endte som blindbuk i en kæmperundkørsel, hvorfra der ikke var afvisning mod Barcelona. Man kunne ikke standse her og spørge sig vej, så de kørte tyve gange rundt i rundkørslen mens der forgæves var rådslagning inde i bussen. Stop, sagde Krogager pludselig. Chaufføren standsede, og rejselederen Krogager sprang ud og kidnappede en fodgænger, der var mindre end ham selv, slæbte ham ind i bussen, der så fortsatte med enogtyvende og toog-

tyvende rundtur, mens Krogager fastholdt gidslet, så ham i øjnene og råbte: Barcelona – Barcelona. Omsider kom gidslet til hægterne og pegede ud ad en udkørsel. Ved udkørsel ad denne vej blev gidslet sluppet ud i friheden med et dansk Mange Tak. Mange mange tak.

På den første parisertur fungerede Krogager som rejseleder med flittigt hjemmearbejde i Politikens rejsebøger.

»Dette er Jeanne d'Arc,« sagde han, og alle stirrede til venstre mod den smukke bronzestatue. Et øjeblik senere kom man til en endnu større statue, som uden tvivl var den rigtige. Rådsnart pegede Krogager mod den store statue med ordene »Og dette er den store Jeanne d'Arc.« Alle rejsende stirrede nu mod højre mod det store vidunder. Ingen klagede. Om nogen gennemskuede den lille nødløgn, kan ingen vide.

Under en parisrejse havde Krogager planlagt aftensmåltid et bestemt sted og gemt adressen i en bukselomme. Skæbnen ville nu, at ved spisetid var huskesedlen væk. Stor ravage på tomme maver og Krogager besluttede som nødløsning at booke sig ind et andet sted at spise. Sådant ender alle gode eventyr. Men midt under måltidet kom en »krokone« hændervridende og tåreblændet ind til bordene og spørger, om dette ikke var det danske selskab, som havde bestilt måltid. Hun stod med varm mad til 50 personer på sit hotel nede ad gaden.

Nu var gode råd igen dyre. Endda bogstaveligt. Krogager betalte maden med 1000 kroner begge steder med besked om, at alle nu kunne spise videre længere nede i byen. Det orkede man ikke. Men den glade krokone serverede sin dessert i spidsen for en flok kjoleklædte tjenere, der i procession bar den på hænder gennem byens gader til den »forkerte« adresse.

Mange ejendomme og hoteller i Paris har en kone siddende som portner som sikkerhed.

Således havde man på en rejse i ro og mag indlogeret alle på et udmærket pariserhotel.

Pludselig møder et højtråbende slagtermesterpar op hos rejselederen for at klage.

»Det er sateme et bordel, det her vi er havnet på. Der sidder en tyk madamme ved indgangen og samler kunder ... Ikke tale om ... osv«

Den rådsnare Krogager sagde til Mathiesen. »Skal vi lade dem få vore værelser. Så er problemet løst, og vi må klare os som vi kan«. OK fra Mathiesen

De to rejseledere var vant til selv at tage de dårligste værelser. I dette tilfælde var det et par kælderværelser, hvortil man nu sendte slagterægteparret fra Slagelse.

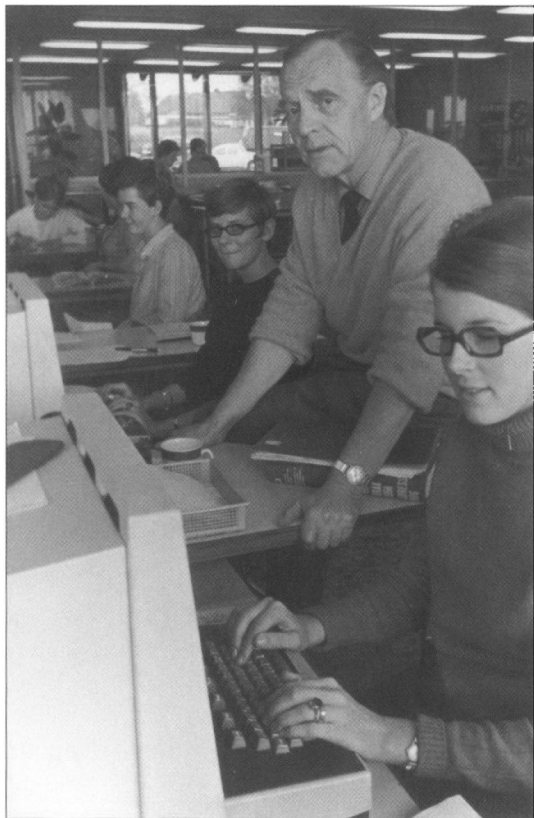
De to trætte ledere fandt det kasserede hotelværelse, som skulle vise sig at være i den fineste luksus med møbler i nøddetræ, velduftende parfumeret sengetøj og udsigt til Notre Dame. Begge sov trygt i silke og luxusdufte som sten uden at have frække drømme. Næste morgen mødte de fra kælderrummet et friskt, udhvilet og glad slagterægtepar, der takkede for den fine service.

Mathiesen fortæller: »Jeg følte undertiden i hotellernes receptioner, at jeg fik en hoven og uvenlig service. Det nævner jeg for Krogager. Det kan jeg godt forklare dig lidt om, siger han Gådens løsning ligger i din lomme. Du viser et pas, hvori der står skoleinspektør Mathiesen. Udtrykket inspektør er kendt over hele verden som en myndighedsperson, man skal fly. De er bange for dig.

Siden da har jeg ved legimation brugt mit lånerkort fra centranbiblioteket i Esbjerg, hvor der står førstelærer Mathiesen. Fra da er jeg igen blevet godt behandlet, og de gode gamle dage er vendt tilbage.«

Som sagt var Krogager og Mathiesen velsete som fortællere i foreninger.

Krogager var engang ude i en pensionist-

Krogager 1969: »Jeg tilhører den gammeldags skole, og jeg tror nok, at jeg er autoritær. I sidste ende er det mig, der bestemmer – tror jeg nok«.

klub for at fortælle om sine rejseoplevelser. Ved kaffebordet underholdt Krogager sig med foreningsformanden, der under samtalen henslænger.

»At rejse er at leve. Men vi pensionister, – blandt andet har jeg aldrig været på Dybbøl ...«

»Top,« sagde Krogager og lod blikket glide hen over de 30 foreningsmedlemmer, »jeg giver jer alle en gratis bustur til Dybbøl en dag + gratis mad dertil«

Så kom der ellers skub i pensionistforeningen, og ugen derefter måtte formanden ringe til Krogager med den beklagelse, at nu da der er gratis glæder, skulle det vise sig, at foreningen ikke alene havde 30 medlemmer, men 90. Formanden kunne godt se det umulige heri, men, som han sagde, hvis man nu sløjfede den gratis mad???

»En mand er en mand og et ord er et ord«, svarede Krogager, »Jeg stiller med tre busser den aftalte dag og giver gratis mad dertil.«

Således fik guldalderklubben sin efterårstur til Dybbøl Skanser og hjem igen

Den kølige forretningsmand

Den kølige forretningsmand Krogager var en krystalklar forhandler. Men køligheden var ikke til at få øje på, når det gjaldt at hjælpe syge og svage. I ganske mange år holdt gigtsvage lange lindrende ferier på præstens regning under sydens sol og vendte smertefrie hjem med brunede kinder foruden nyt og friskt mod til at stå imod et år igen under den danske sol.

Hvis nogen i det daglige arbejde ellers var var i tvivl, og søgte råd på det lille aflukke på Kærvej, hvor Krogagers ånd residere, blev man ganske klar over holdningen: »Det er mig, der bestemmer.«

Om rundhåndethed

Krogager var kendt for sin rundhåndethed, når det passede ham. Under en pause i et forretningsmøde på Kærvej spurgte han forretningsdeltagerne, om de ikke kunne tænke sig en rejse til et sted, hvor de aldrig før havde været.

Hertil svarede alle et højt og tydeligt ja, hvorefter Krogager tog dem med i sin bil til Tjæreborg kirke, hvor de fik glæden af at se og høre den beskrevet af præstens mund.

Under Tjæreborg Rejseres vækst flyttedes firmaadressen fra Vestergårdsvej 1 til Kærvej 14 i

udkant af byen. Også her lå garagerne til rejsernes 70 busser. Disse garager var opført af billige brædderester efter en ildebrand på Tovværksfabrikken i Esbjerg.

Tømreren fortalte, at det billige ikke var til at få øje på efter, at man havde brugt tid på at trække gamle søm ud før genbruget til nyopførelsen. Der havde den enevældige handelsmand dog forregnet sig.

Ofte tog pastoren de 2 kilometer til fods mellem hjemmet i Allerup og Kærvej, ligesom han brugte sin store Citroen Berline, som var en gave fra flyfabrikker i Frankrig.

På sin daglige færd lagde pastoren mærke til en lille dreng Peter fra nabolaget, som gjorde sig nyttig med en lille kost og spand omkring garagerne.

En dag standsede pastoren sin store citroen, rakte en krone ud ad sidevinduet med ordene til den lille medarbejder: »Jeg ser Peter, at du arbejder her. En arbejder er sin løn værd, det skal du også have.« Den forbløffede Peter stod nogle sekunder med sit livs første dagløn og sagde så: »Do ka vel æ lieg kør mæ hæn te bagern«.

Vendelbodrengen

Vendelbodrengen Eilif Krogager var murersøn og ønskede at gå i sin fars fodspor som murer.

Et stærkt ønske fra forældrene bragte ham til København på teologiske studier. Han må have været flittig, for allerede som 23 årig stod han med en embedseksamen som præst. Endda som den yngste præst i Danmark. Jeg mener, at han blev uddannet samtidig med Kaj Munk.

1933 stod han som nyansat præst i Sneum – Tjæreborg sogne med bolig i præstegården i Allerup, nogenlunde midtvejs mellem de to kirker, han skulle betjene.

Tvivlen

Den unge præst satte sig på en stol i præstegården og ventede, at menigheden skulle komme af sig selv. Det gjorde den ikke, og han blev i tvivl, om han nu var den rette mand i stolen. I sin tvivl søgte han råd hos biskop Vestergård i Ribe.

Biskoppens råd blev: »Gå hjem og røgt dit kald. Gud skal nok stå dig bi.« Og sådan blev det.

Krogager udviklede mange fritidsinteresser. F.eks. yndede han meget at gå på lossepladser og finde ting, som kunne bruges eller laves om til andet.

Da Tjæreborg skole fik ny førstelærer i 1946, ville den nyansatte (Svend Åge Mathiesen) søge kontakt med sin præst og ledte overalt i præstegården og haven. En nabo sagde: »Han er ude ved slusen«.

Heller ikke ved Sneum sluse var præsten at finde, før Mathiesen undersøgte en motorbåd i vandet.

Her så han en snavset buksebag stikke op. Det var præstens. Det blev til et hjerteligt gensyn, men ikke håndtryk, for præstens hænder var sorte af olieslam fra motoren.

Et gensyn var det, for under ansøgningsperioden var Tjæreborg skolekommission på udflugt for at se på en ny førstelærer. Således også til Bounum skole nord for Varde. Mens skolekommissionen sad inde i Bounum skolestue for at overvære, om ansøgeren Svend Åge Mathiesen nu også duede til sit arbejde, gik Krogager en tur i den frie luft, fangede et par af drengene og udspurgte dem, om de nu også brød sig om deres lærer. De sagde, at de var meget glade for ham. Og således blev Svend Åge indstillet og kaldet til førstelærerembedet ved Tjæreborg skole.

Da Krogager mødte de to drenge siden, skulle det vise sig, at det var lærerens to egne dren-

ge, Niels og Leif han havde spurgt. De var således loyale overfor deres skolelærerfar.

Men dette blev til et livslangt venskab mellem præst og degn. Det blev så de to, som et par år senere lagde grunden til en verdensomspændende rejsevirkksomhed..

Om misundere.

Allerede første år kom der sten i vejen for den spæde rejsevirkksomhed. Der blev rejst spørgsmålet, om en præst nu også må andet end prædike og begrave. Klagen gik til ministeriet. Den lokale menighedsformand Andreas Bertram sagde: »Kør du bare Krogager, vi støtter dig«. Senere kom godkendelsen fra København, og der var så grønt lys.

Ingen i Sneum – Tjæreborg kom nogensinde til at gå forgæves til præsten i alle de år der skulle komme. Det skulle vise sig, at stod han for indvielse af store hoteller til millioner, så forlod han festivitassen, hvis der var barnedåb i Sneum. Dette holdt han til sin sidste embedsdag.

Modsat andre præster, der ønsker at blive modepræster og prædike sine kirker fulde, så sagde Krogager: Det kunne jeg, hvis jeg ville, men jeg gider altså ikke. Jeg kan ikke sætte mig hen og sige til Gud: »Se hvor god jeg er, min menighed er størst i Danmark. Nej, jeg er en lille forkynder af Guds ord . Det er mig, der har brug for Guds nåde og ikke Gud, der har brug for min.«

Engang var Krogager involveret i en diskussion om fraskiltet ret til at stå foran alteret igen.

»Hwes de låver ewig troskab endnu engang, det trower do wel æ o«, blev præsten udfrittet.

»Joh,« svarede Krogager, »ligeså tit, man lover det, så tror jeg på det.«

To mormonprædikanter kom i 1977 til præstegården i Allerup for at frelse sjæle.

»Hvad tror du der vil ske, hvis vi påbegynder at missionere i dit sogn?« spurgte de præsten.

»Ingenting,« svarede han

Pacifisten

Pacifisten Eilif Krogager tog del i frihedskampen. Han var en del af Tjæreborg-Bramming gruppen her på egnen.

En novemberdag stod han på perronen ved Tjæreborg station sammen med stationsforstandersønnen Hans Sillas Nielsen, der senere faldt i frihedskampen.

Da standsede på sporet et persontog ladet med tysk militær på vej hjem på orlov, som slæbte sækkefulde af danske varer med hjem.

Toget blev stående på sporet og der var opstandelse over et eller andet. Pludselig snupede Krogager en officerskuffert, som stod ubevogtet et øjeblik. Begge danske løb derfra og gemte sig på stationsbygningens loft. Her sad de så og lyttede til opstandelsen udenfor. Endelig kan de ikke styre deres nysgerrighed og sniger sig ud i solskinet for at se med.

»Da ist er, da ist er ... « råbte den kuffertløse tyske officer og pegede på den unge Krogager.

Det så nu truende ud, indtil stationsforstanderen brød ind: »Det kan sandelig da ikke være rigtigt, det er jo stedets pastor«.

Denne uventede vending svækkede den tyske anklage, man kunne godt se det umulige i denne tyvten og det hele endte med om ikke smil, så dog med mange tyske undskyldninger, hvorefter toget satte sig i bevægelse og lokoføreren afsluttede derved på sin måde det pinagtige mellemspill.

Hvorvidt den famøse rejsekuffert så rummede officerens vasketøj eller gode fødevarer fra det »rige« fødevederdanmark melder historien ikke noget om.

Eilif Krogager deltog som nævnt i frihedskampen som medlem af Bramminggruppen.

Under et møde i Varde blev han ringet op af sin husbestyrerinde (som aftalt) hjemmefra med beskeden: »Eilif, du skal skynde dig hjem, her sidder to tyske herrer og vil tale med dig«.

Det gjorde Eilif nu ikke, men følte jorden brænde under sig. Han flygtede til Sverige. Blev her medlem af »Den danske brigade«, hvor han virkede som præst. Hans kammerater hjemme Tue Petersen fra Bramming og Hans Sillads Nielsen fra Tjæreborg nåede ikke væk men mistede begge livet i frihedskampen.

Gorma

Eilif Krogager mødte sin skæbne ved hjemkomsten fra Sverige i den unge skuespillerinde Gorma Haraldsted. Det blev til en stormende forelskelse mellem disse to.

Han hjemførte sin unge københavnske brud siddende på cykelstyret til sin præstegård i Allerup.

Gensynet med præstegården blev et chok for den unge præst. Tyskerne havde besat den, misbrugt bygningerne, så der forestod en omfattende genopbygning. Een ting ønskede han dog at bevare som et minde over den svære tid. Et hagekors på en af stuevæggene, som han dog blufærdigt lod et tæppe hænge slørende ned over.

Der forestod nu det unge ægtepar mange lykkelige år, hvorunder de fik datteren Kis Lis, der senere lod sig uddanne til lærer.

Under væksten af det verdensomspændende Tjæreborg Rejser tog ægteparret begge del i de store beslutninger. Når store ting forestod af millionstørrelser skulle Eilif altid hjem for at høre, hvad Gorma havde at sige til det.

I deres seneste år nævnte Gorma for verdenspressen: »Når man har levet tæt på en ægtemand i så mange år, kender man hinanden så godt, at når ægtemanden ruger over noget, kender jeg svarene tre dage før ham selv«.

Ellers var Gorma også rap i replikken. Der skete det, at der havde været håndværkere i præstegården. Gorma beklagede, at der efter arkitektsjusk blæste aske fra kakkellovnen ind i konfirmandstuen.

Ved næste byggemøde pegede arkitekten stolt på ovnen med ordene »Og så har jeg jo løst deres problem lille fru Krogager«.

»Næh, det har De ikke«, svarede fruene, »De har løst Deres eget.«

Tjæreborg Rejser

Tjæreborg Rejser har haft både op- og nedture. Krogager, havde som mange andre enere og nytænkere ikke let ved at anerkende andres modsat rettede synspunkter, har i årenes forløb haft et forbrug af 17 direktører.

1972 havde man en egenkapital på 200 millioner og betalte 20 millioner i skat til Danmark i 1977.

Da aktiverne var størst, havde Krogager personale på 3000 ansat over hele verden og havde 3.5 milliarder kroner i omsætning

Han var ikke helt klar over det selv, men Krogager mente, at han i 1973 rådede over en jetluftflåde på 30 eller 35 maskiner.

»Aktiekapitalen i Tjæreborg Rejser er i dag 1972 som i 1949 kr 10.000. Derfor er vi ikke forpligtet til at have en direktør, og derfor er jeg kun konsulent«, sagde han.

Som Ejlif Egon Richardt Søndergård Krogager afslørede sin hemmelighed: »Vi kalkulerer ikke med at få størst mulig udbytte, men med, hvor lidt man kan nøjes med i udvalg. Andre investorer, starter fly-firmaerne og kikker sig derefter om efter kunder. Omvendt har vi fra første færd i 1949 kunderne klar til at tage afsted og investerer herefter. I år (1972) kommer vi op på 600.000 kunder. Og Vorherre holder ikke hånden under!«

For Tjæreborg by skulle Ejlif Krogager blive

Krogager 1973: „Jeg husker det ikke så nøje, men jeg har løbende 30-35 jetsfly i luften«. Her iagttager han et concordefly, mens hans eget Boeing 727 af sterlingflåden ses i baggrunden. Sølvanavnet til flåden valgte Gorma Krogager, fordi det er et værdiladet ord, som ville kunne genkendes verden over.

en nøgleperson, der gennem årtier skabte arbejdspladser. Selv om han ikke oprindeligt ansatte lokal arbejdskraft i firmaet, smittede der alligevel meget af.

Det blev Krogager, der satte skub i tankerne om at bygge et plejehjem i byen ved at forære byen en byggeplads dertil

Stor interesse vakte det også, da han i 70'erne tilbød byens to idrætsforeninger at forære dem en idrætshal i de år, da disse haller endnu var sjældne.

Glade igangsatte foreningsformændene teknikere på at tegne en hal. Det blev til et projekt til syv mill.

Dette projekt blev straks afslået af Krogager med ordene, at det var alt for småt. Man satte så arkitekterne på at tegne et anderledes og større projekt. Nu fik den ikke for lidt. Så foreningsformændene forelagde herefter et projekt med langt større visioner til 34 mill.

Dette modtog Krogager uden mange kommentarer, og hele sagen døde hen i ingenting.

Man står uforstående overfor, om man i ønskerne havde været for grådig i forhold til præstens forestilling.

Der kom aldrig fra præsten et ja eller nej hertil, og foreningsformændene kunne ikke få sig selv til at møde op hos en gavegiver og spørge: »Nå, hvad bliver det så til?«

Til præstens mange fremragende dyder kunne også tilføjes hang til enevælde og uforudsigelighed.

»Vi rejser ikke meget selv, Gorma og jeg. En præst og hans kone må leve i og med sit sogn og ikke på alverdens landeveje«.

Grækeren

En oktoberdag 1974 mødte en ung dynamisk græker, som beherskede 27 sprog (sagde han) op og tilbød Mærsk sin tjeneste.

Mærsk havde ikke lige en så stor stilling ledig og anbefalede grækeren, der havde erhvervs erfaring fra mange lande, at tale med præsten i Tjereborg. Her gik han ikke forgåves. Den højt kvalificerede græker kom til at tjene et par år i rejsebranchen, forelskede sig i en sønderhopige og ville slå sig ned i Sønderho som ægte mand og tjene Danmark

Efter to lykkelige år i Tjereborg skulle det vise sig, at i Danmark skulle man betale skat.

Dette havde grækeren aldrig prøvet før, blev ophidset og rejste hurtigt og vrangvilligt her-

Rejsepræsten rejste selv ikke meget. Han og Gorma tog kun på nogle korte rejser i ferier, for som han sagde: »En præst skal leve med og blandt sine sognebørn«. Her ses han i tanker ved sin Sneum Kirke.

fra. Dog ikke hurtigere end at pantefogden i Tjæreborg Martinus Jensen lagde lovens tunge hånd på hans skulder, da han ventede de sidste minutter af sin tjæreborgtid på Tjæreborg banegård. Hvad Martinus så fik ud af dette melder historien ikke noget om.

Derimod melder historien noget om, at den pågældende græker siden rejste rundt i Europa og logerede gratis på Tjæreborg-hoteller under foregivende af stadig at arbejde i firmaet.

Krogager indførte i Danmark et begreb, som fik navnet svingdørschefer. Han havde et stort forbrug af disse.nålestribe medarbejdere.

Hans forretningsforbindelser kaldte ham for benhård forhandler, klarsynet, ordholdende og vanskelig.

Selv ønskede han på hjemmebane i kontorerne at blive anset for en hyggeonkel, der var nem at omgås. Men han var ikke i tvivl om, hvem der bestemte. Det er mig!!!

Sæsonen 1972 på Mallorca var slut, og de sidste gæster skulle sendes hjem. Da flyet kom derned, viste det sig, at gæsterne allerede var hentet hjem af et andet fly. Det kostede os 100.000 kroner.

»Så faldt der vel brænde ned?« »Næh, for

det spiller ingen rolle. Det var en tilgivelig fejl, som ikke vil gentage sig«, svarede præsten.

Derimod var han meget nærtagende overfor sjusk og fråds. Han kunne finde på at rode i papirkurvenerne for at afsløre fråds, og han så gerne, at personalet skrev på begge sider af papiret.

1985 følte Krogager, at hans nålestribeede medarbejdere fyldte for meget idet de igangsatte en flytning af Tjæreborg Rejser til København.

Da greb den 75 årige »konsulent« personligt ind og fastholdt Tjæreborg by som domicilet.

Her om skrev Rimus 30.04.1985 i Vestkysten frit efter Henrik Ibsens Terje Vigen blandt andet:

Der bor en vidunderlig gråsprængt en derude i Tjæreborg.

Han gjorde vel helst intet menneske men og voldte helst ingen sorg

men stundom gnistred` hans øje stygt, mod direktører især

når de fandt på noget, der var forrykt, og så var der få, som uden frygt

kom Tjæreborg-præsten nær.

Førstelærer Peter Ingwersen Jernvedlund tog del i ledelsen af rejsebureauet og rejste efter grækerens afrejse i sine ferier på opdagelse efter nye rejsemål og på inspektion på kendte

Herunder tog han en grækenlandsrejse for at undersøge, hvorfor rejserne i dette land ikke gav overskud. Årsagen til underskudet skulle vise sig at være, at Tjæreborg rejser her havde lejet et hotel, men glemt lejemålet, så det stod ubenyttet hen.

Krogager/Spies

De to rejsekonger Eilif Krogager og Simon Spies havde begge succes. Men de mødtes aldrig personligt.

Begge kendte og udnyttede reklamens magt.

Krogager benyttede det kneb at kalde sine chauffører til telefonen under overfarter på Storebæltstfærgen. De havde så ordre til først at melde sig efter tredje opkald for derved gentagne gange at få Tjæreborg Rejser navn nævnt og til at klinge i alles øren.

Simon Spies lod sig vise for offentligheden ved at bestille teaterbillet til både sig selv, sin spadserestok og sin lille hvide puddel. Da Simon Spies 1956 dukkede op i rejsebranchen, tog han førerstillingen et øjeblik ved at annoncere med overnatninger på det hotel, hvor Grace Kelly blev gravid.

Begge rejsekonger må nok anses for højtbevandede, men deres interessefelt var uforligneligt.

Den eneste tilnærmelse mellem de to rejsegiganter skulle blive, at deres personaler dystede et par gange i fodboldkamp på Tjæreborg stadion.

1982 var det ventet, at Krogager ville holde sin afskedsprædiken i Tjæreborg kirke.

Simon Spies, der som nævnt ikke var ukendt med reklamens magt så, at denne begivenhed ville fylde avisernes forsider om mandagen. Han udspillede præsten ved natten til søndag at smide bukserne og opføre et pornoshov på et bargulv i København.

Derved figurerede Simon Spies på forsiden af morgendagens aviser, mens Tjæreborg-præstens afskedsprædiken blev nævnt på side to. Altsammen i tekst og fotos.

Om tirsdagen sagde Krogager hertil: »Jeg tænkte nok, at den dag, jeg smider kjolen, vil Spies smide bukserne«.

Hvad Simon Spies ikke formåede lykkedes for hans enke Jannie. I et forspil til Krogagers endelige farvel til Tjæreborg Rejser flirtedes der offentligt med allehånde salgsplaner.

I disse turbulente måneder blev Jannie en hemmelig gæst hos ægteparret i præstegården i Allerup.

Præsteparret blev så glade for Jannies besøg, at de næsten betragtede hende som et failiemedlem. Men hemmeligt var det.

Så hemmeligt, at da der en oktoberdag 1982 blev indkaldt til et pressemøde på Blichers kro i Tjæreborg for at afsløre en køber til Tjæreborg Rejser, var det til alles store overraskelse Jannie Spies, der trådte ind ad døren som køber.

Præsten havde nævnt 300 mill. kroner som salgspris. Sandheden blev aldrig fortalt, men senere eftersyn af Spieskoncernens årsregnskaber tyder på, at Krogagers vurdering nok har været sand.

Jeg er den flittigste præst i Danmark

»Jeg er den mest flittige præst i Danmark,« har Krogager udtalt, »alles øjne hviler på mig. Derfor har jeg ikke forsømt én eneste dags kirketjeneste. Jeg har gjort det så godt, jeg kunne. Jeg har døbt, konfirmeret, viet folk og begravet dem, og måske lært dem en smule bibelhistorie. Men jeg har næppe frelst nogen sjæle. Det er Vorherre og evangeliet, der frelser sjæle og ikke lille Krogager.

Jeg husker en forfærdelig vinterdag, hvor himmel og jord stod i ét. Jeg skulle til gudstjeneste i Sneum og kæmpede mig vej på cykel overbevidst om, at der næppe var kirkegænger tilstede i dette rasende uvejr.

Men undskyld lige uden for kirken ventede min nabo, Arnold, om hvem ingen kunne sige, at han var en flittig kirkegænger. »Jeg ville bare lige se, om du passede dit arbejde,« sagde han.

Så gik vi ind i kirken, jeg besteg prædikestolen, og så fik Arnold en prædiken, han huskede længe, nu da han for første og eneste gang satte sine ben i en kirke.«

Da præstens første jettfly, en Super Caravelle præsenteredes i overværelse af presse, TV og endog engelsk fjernsyn i Kastrop, manglede én mand i den store modtagelseskomité, nemlig

konsulenten Eilif Krogager selv. Han havde konfirmandtimer hjemme den dag.

Krogager var først præst og dernæst konsulent

På en forespørgsel, om hvad han i påkommende tilfælde ville vælge, hvis han blev tvunget til et valg mellem præst eller ej, svarede Krogager: »Jeg håber, at jeg ville vælge præstegerningen. Men jeg er heller ikke blind for, at jeg bærer et tungt ansvar for 3000 menneskers arbejdspladser, og at i alle døgnets timer er der snesevis af fly i luften med tusindvis af mennesker. Allesammen afhængige af et sådant provokeret valg.«

Jeg har haft en dejlig og lys tilværelse

»Jeg har haft en dejlig og lys tilværelse,« sagde Krogager ved sin 70 års fødselsdag, »Og jeg har altid været optimist. Men hvis jeg en dag skulle slå en streg under mit livs status af plusser og minusser, så ville slutresultatet nok vise, at der ikke er meget at prale af.«

Eneren Krogager kunne mere end sit Fader-
vor og glemte det slet ikke undervejs.

Kilder

1 egne erindringer.

2 Dagspressen over nogle årtier.

Ejvind Sørensen, født 1927, Hasselvænget 15, 6731 Tjæreborg. Pens. Viceskoleinspektør. Medforfatter til Tvillingsogne af Marsk og Geest: Sneum og Tjæreborg 1971-1977, og Om Tjæreborg skole 1956-1991, og har endvidere skrevet flere artikler i Fra Ribe Amt.